

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

**DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS LYTIES IR AMŽIAUS PAGRINDU
PRIIMANT Į KALVARIJOS SAVIVALDYBĖS
ADMINISTRACIJOS DIREKTORIAUS PAREIGAS
TYRIMO**

2022 m. rugpjūčio 29 d. Nr. (22)SN-86)SP-55
Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau vadinama ir Tarnyba) 2022 m. gegužės 27 d. buvo gautas pareiškėjos J. A. (toliau vadinama Pareiškėja, išskyrus citatas) 2022 m. gegužės 26 d. skundas dėl galimos diskriminacijos amžiaus ir šeiminių padėties pagrindais priimant į Kalvarijos savivaldybės administracijos direktoriaus pareigas Kalvarijos savivaldybėje (toliau – Savivaldybė). Paprašius patikslinti skundo aplinkybes, 2022 m. birželio 8 d. Tarnyboje buvo gautas skundo papildymo raštas.

Pareiškėja informavo, kad 2022 m. gegužės 18 d. Lietuvos Respublikos Seimo Valstybės valdymo ir savivaldybių komiteto (toliau vadinama ir – Savivaldybių komitetas) posėdžio metu Savivaldybės meras V. P. (toliau vadinama ir – Meras arba Savivaldybės meras) viešai pateikė nuomonę apie Pareiškėją: „Toliau kalbama apie J. A.... Kad ji galėtų eiti administracijos direktoriaus pareigas. J. A. 31 m., turi keturis vaikelius, per tą laiką baigė mokslus, jokios patirties neturi. Kaip aš ją galiu skirti?“ (šios ir kitų skundo citatų kalba netaisyta).

Pareiškėja rašė, kad anksčiau, 2022 m. balandžio 12 d., Meras kvietė Savivaldybės tarybos narius į pasitarimą, kuriame buvo kalbėta apie Savivaldybės situaciją, buvo pabrėžta, kad A. B. kandidatūra Merui netinkama, buvo klausta, kodėl nėra siūloma Pareiškėja arba R. J. Pareiškėja skunde pranešė, kad Meras ją ir R. J. siūlė kelis kartus, bet negalėjo patikslinti, kuriomis dienomis. Pareiškėja informavo, kad tuo metu Meras kvietė ją pakalbėti, kodėl Pareiškėja nėra siūloma, bet Pareiškėja tą kartą nesutiko atskirai kalbėtis.

Toliau Pareiškėja rašė, kad 2022 m. balandžio 26 d. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijoje vyko susitikimas, kuriame dalyvavo Meras, Savivaldybės tarybos nariai V. Š., A. B.,

Pareiškėja, vidaus reikalų ministrė ir viceministrė, Lietuvos Respublikos Vyriausybės atstovai. Meras dar kartą pakartojo, kad A. B. kandidatūra jam netinka, vėl siūlė pagalvoti dėl Pareiškėjos kandidatūros siūlymo į administracijos direktoriaus pareigas.

Pareiškėja paaiškino, kad laikotarpiu tarp gegužės 5 d. ir gegužės 18 d. (tikslios dienos pasakyti negalėjo, bet informavo, kad tai vyko prieš Mero dviejų dienų atostogas) Pareiškėja Merui pateikė savo gyvenimo aprašymą (CV), kuriame buvo nurodytos jos darbovietės, eitos ir einamos pareigos, pateikti išsilavinimą patvirtinantys dokumentai. Pareiškėja taip pat rašė, kad kalbėjo su Meru asmeniškai ir sutiko, kad jos kandidatūra būtų siūloma į administracijos direktoriaus pareigas. Pareiškėja teigė, kad sutiko tik dėl to, kad Meras pats ją siūlė ir Pareiškėja jautė Mero palaikymą. Pareiškėja pažymėjo, kad Meras vėliau teigė, jog, kai siūlė Pareiškėją į pareigas, nežinojo apie patirties reikalavimą. Pareiškėja teigė, kad tai netiesa ir kad apie patirties reikalavimą buvo kalbėta ne vieną kartą dar iki susitikimo su vidaus reikalų ministre. Meras Pareiškėjos teiravosi, kaip pasielgtų vienoje ar kitoje situacijoje, kokiais pažymiais mokėsi mokykloje, kokiu būdu baigė kolegiją bei universitetą – „nuotoliu ar dieniniu“, „kaip galėjo dirbti ir vaikus auginti tuo pačiu“. Pareiškėja apie viską išsamiai papasakojo. Meras jokio sprendimo tuo metu nepriėmė.

Prie skundo taip pat buvo pateiktas Savivaldybės tarybos narių 2022 m. gegužės 4 d. pranešimas (kopija) Merui, kuriuo daugumą sudarantys tarybos nariai siūlė administracijos direktoriumi paskirti A. B. arba Pareiškėją.

Pareiškėja įžvelgė moterų lygių galimybių pažeidimą (diskriminaciją). Pareiškėja taip pat mano, kad Savivaldybės Meras savo komentaru per Seimo Savivaldybių komiteto posėdį pažemino ne tik ją, bet ir visas moteris, mamas, kurios ne tik vaikus augina, bet šeimą suderina su studijomis bei darbais.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierė Birutė Sabatauskaitė (toliau – lygių galimybių kontrolierė) 2022 m. birželio 21 d. raštu Nr. (22)SN-86)S-284 kreipėsi į Savivaldybės merą V. P. ir Savivaldybę bei paprašė motyvuotai paaiškinti, ar Pareiškėja buvo svarstoma kaip kandidatė užimti Savivaldybės administracijos direktoriaus pareigas; dėl kokių priežasčių Pareiškėjos kandidatūra į Savivaldybės administracijos direktoriaus pareigas nebuvo teikta Savivaldybės tarybai; ar tai buvo susiję su jos amžiumi arba lytimi; ar pokalbio tarp Pareiškėjos ir mero V. P. metu Pareiškėjos buvo klausta apie jos šeiminių padėtį (vaikų turėjimą); kokiu tikslu 2022 m. gegužės 18 d. viešo Seimo Savivaldybių komiteto posėdžio metu buvo paskelbta informacija apie Pareiškėjos amžių bei šeiminių padėtį.

Taip pat buvo paprašyta pateikti kitą, su atliekamu tyrimu susijusią, informaciją.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t è:

2022 m. liepos 7 d. Tarnyboje buvo gautas Savivaldybės mero V. P. 2022 m. liepos 7 d. raštas Nr. IS-1128 (4.9.), kuriuo buvo pateikiami atsakymai į Tarnybos pateiktus klausimus.

Rašte buvo rašoma:

„Kalvarijos savivaldybės tarybos 2022 m. vasario 17 d. sprendimu Nr. T-1 (1.5E) „Dėl Kalvarijos savivaldybės administracijos direktoriaus atleidimo iš pareigų prieš terminą praradus Kalvarijos savivaldybės tarybos pasitikėjimą“ buvo atleistas Kalvarijos savivaldybės administracijos direktorius K. S.

Kalvarijos savivaldybės tarybos 2022 m. balandžio 6 d. sprendimu Nr. T-31 (1.5E) „Dėl Kalvarijos savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotojo K. B. atleidimo iš pareigų prieš terminą, praradus Kalvarijos savivaldybės tarybos pasitikėjimą“ iš pareigų buvo atleistas Kalvarijos savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotojas K. B.

Minėti Kalvarijos savivaldybės tarybos sprendimai buvo priimti susiformavus naujai savivaldybės tarybos daugumai, kuri oponavo savivaldybės tarybos merui ir atitinkamai ketino keisti savivaldybės administracijos darbuotojus, užimančius vadovaujančias pareigas.

Kalvarijos savivaldybės tarybai iš pareigų atleidus savivaldybės administracijos direktorių ir jo pavaduotoją, kitų asmenų paskyrimo į šias pareigas klausimas ilgą laiką nebuvo išspręstas. Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 29 straipsnio 3 dalyje yra įtvirtintos nuostatos, pagal kurias Savivaldybės administracijos direktorius į pareigas skiriamas mero teikimu savivaldybės tarybos sprendimu savivaldybės tarybos įgaliojimų laikui politinio (asmeninio) pasitikėjimo pagrindu. Savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotojas (pavaduotojai) į pareigas skiriamas (skiriami) savivaldybės administracijos direktoriaus siūlymu mero teikimu savivaldybės tarybos sprendimu politinio (asmeninio) pasitikėjimo pagrindu. Naujoji savivaldybės tarybos dauguma į savivaldybės administracijos pareigas primygtinai siūle Darbo partijos atstovo A. B. kandidatūrą. A. B. anksčiau buvo trumpai ėjęs Kalvarijos savivaldybėje atsakingas pareigas ir

tas laikotarpis jam buvo itin nesėkmingas, todėl aš negalėjau leisti, kad nesėkmės istorija Kalvarijos savivaldybėje ir vėl kartotųsi.

Susidarė situacija, kuomet Kalvarijos savivaldybėje kuri laiką nebuvo vykdomosios valdžios, administracija buvo likusi be vadovų, įstaigos darbas nebuvo tinkamai organizuojamas, neskirstomos užduotys, neduodami pavedimai valstybės tarnautojams. Kilo grėsmė, kad savivaldybėje bus įvestas tiesioginis valdymas. Ieškant kompromiso viename tarybos posėdyje paraginau naująją savivaldybės tarybos daugumą ieškoti kito jai priimtino asmens, kurio kandidatūrą aš galėčiau svarstyti ir spręsti dėl jo teikimo skirti į administracijos direktoriaus pareigas. 2022 m. gegužės 4 d. daugumą sudarantys savivaldybės tarybos nariai pateikė dvi alternatyvias kandidatūras: Darbo partijos atstovo A. B. arba Tėvynės Sąjungos - Lietuvos krikščionių demokratų partijos atstovės J. A. Ėmiausi vertinti J. A. kandidatūrą sprendžiant, ar ji galėtų tinkamai vykdyti administracijos direktoriaus pareigas. Be kita ko, J. A. man pateikė savo gyvenimo aprašymą.

Taigi atsakant į pirmąjį kontrolierės klausimą, ar J. A. buvo svarstoma kaip kandidatė užimti savivaldybės administracijos direktorės pareigas, patvirtinu, kad jos kandidatūrą svarščiau.

Dėl antrojo klausimo, t. y., dėl kokių priežasčių J. A. kandidatūra nebuvo teikta savivaldybės tarybai ir ar tai yra susiję su jos amžiumi ar lytimi, nurodau, kad J. A. kandidatūros užimti itin svarbias savivaldybės administracijos direktoriaus pareigas neteikiau išimtinai dėl aplinkybių, susijusių su šių pareigų ypatybėmis. Pažymiu, jog savivaldybės administracijos direktoriaus pareigos yra itin atsakingos ir svarbios. Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 29 str. 8 d. įtvirtinta, kad savivaldybės administracijos direktorius, be kita ko, tiesiogiai ir asmeniškai atsako už įstatymų, Vyriausybės ir savivaldybės tarybos sprendimų įgyvendinimą savivaldybės teritorijoje jo kompetencijai priskirtais klausimais, tiesiogiai įgyvendindamas įstatymus, Vyriausybės ir savivaldybės sprendimus leidžia įsakymus, privalomus savivaldybės administracijos struktūriniams padaliniais, seniūnijoms, į struktūrinius padalinius neįeinantiems valstybės tarnautojams, organizuoja savivaldybės administracijos darbą, administruoja asignavimus, savivaldybės tarybos skirtus savivaldybės administracijai, priima į pareigas ir iš jų atleidžia savivaldybės administracijos valstybės tarnautojus ir darbuotojus, dirbančius pagal darbo sutartį, seniūnijų – biudžetinių įstaigų – vadovus – seniūnus, atlieka kitas Valstybės tarnybos įstatymo ir savivaldybės tarybos jam priskirtas personalo valdymo funkcijas, tvirtina detaliuosius planus ir savivaldybės administracijos direktoriaus kompetencijai priskirtus vietovės lygmens specialiojo teritorijų planavimo dokumentus, teikia tvirtinti savivaldybės tarybai savivaldybės

bendrajį planą ar savivaldybės dalių bendruosius planus, organizuoja savivaldybės strateginio planavimo procesą, atsako už patvirtintų savivaldybės planavimo dokumentų ir jų įgyvendinimo ataskaitų viešinimą ir kt. Atitinkamai asmuo, pretenduojantis užimti tokias pareigas, mano įsitikinimu, privalo turėti didelę vadovaujančio darbo patirtį bei tam tikras dalykines savybes.

Mano vertinimu, J. A. turima darbo patirtis (ikimokyklinio ugdymo pedagogės, mokytojos padėjėjos bei administravimo vadovės Kalvarijos vietos veiklos grupėje) nesudarė pagrindo tikėtis, kad asmuo galėtų savarankiškai ir tinkamai vykdyti savivaldybės administracijos direktoriaus pareigas. Be to, vertinu ir tai, kad savivaldybės administracijos vadovas privalo turėti ir tam tikras dalykines savybes, įskaitant – mokėti ieškoti kompromisų, spręsti bendravimo ir bendradarbiavimo problemas darbuotojų kolektyve ir pan. Mano vertinimu, J. A. šių savybių neturi. Atkreipiu dėmesį ir į tai, kad 2022 m. balandžio 26 d. Vidaus reikalų ministerijos ministrės iniciatyva vykusiame pasitarime, kuriame buvo aptarta situacija Kalvarijos savivaldybėje, ministrė A. B. pažymėjo, kad meras negali teikti kandidato pretenduojančio į savivaldybės administracijos direktoriaus pareigas be jokios atodairos.

Dar kartą pabrėžiu, jog mero veiksmai yra saistomi Konstitucijoje įtvirtinto atsakingo valdymo imperatyvo. Mero teisę vertinti kandidato gebėjimus ir priimti už tai atsakomybę implikuoja Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 29 straipsnio 3 dalyje įtvirtintos nuostatos, įtvirtinančios, kad savivaldybės administracijos direktorius į pareigas skiriamas mero teikimu savivaldybės tarybos sprendimu savivaldybės tarybos įgaliojimų laikui politinio (asmeninio) pasitikėjimo pagrindu, be to, meras turi teisę inicijuoti administracijos direktoriaus atleidimo praradus pasitikėjimą procedūrą arba tarnybinio nusižengimo tyrimą. Savo ruožtu pretenduojantis į savivaldybės administracijos direktoriaus pareigas kandidatas turi turėti tinkamą kvalifikaciją ir gebėjimus, reikalingus įgyvendinti tas funkcijas, kurios įstatymu yra priskirtos savivaldybės administracijos direktoriui.

Taigi, J. A. kandidatūros tarybai neteikiau ne dėl jos amžiaus ar lyties, o išimtinai dėl to, kad kandidatė neturi tinkamos kvalifikacijos, darbo patirties, reikalingos einant administracijos direktoriaus pareigas, bei gebėjimų, būtinų vykdant šias atsakingas pareigas.

Atsakant į klausimą, ar pokalbio su kandidate metu klausiau apie jos šeimyninę padėtį, vaikų turėjimą, atsakau, jog pokalbio metu su J. A. jos šeimyninės padėties neaptarėme, jokių klausimų dėl vaikų turėjimo ir pan. aš neuždaviau. Man rūpėjo jos dalykinės savybės bei įgytos kompetencijos. Įvertinus gautą informaciją man tapo akivaizdu, kad J. A. neturi ne tik, kad vadovaujamo darbo patirties, tačiau apskritai jos turima darbo patirtis yra sunkiai pritaikoma

organizuojant savivaldybės administracijos veiklą. Savivaldybės administracijos direktoriaus funkcijos reikalauja didesnio pasirengimo, itin aukštų gebėjimų ir, mano akimis, buvo akivaizdu, kad J. A. turimos žinios, operacinė bazė, vadybiniai gebėjimai ir kt. yra nepakankami, kad ji gebėtų susidoroti su iššūkiais, su kuriais jai neišvengiamai tektų susidurti einant savivaldybės administracijos direktoriaus pareigas.

Atsakant į paskutinį klausimą (koku tikslu Seimo Valstybės valdymo ir savivaldybių reikalų komiteto posėdyje buvo išsakyta informacija apie J. A. amžių ir šeiminių padėtį) pirmiausia pabrėžiu, jog šie duomenys apie savivaldybės tarybos narę yra viešai žinomi. J. A. informaciją apie savo amžių ir šeimą pateikė rinkėjams kandidatuodama į savivaldybės narius. Moteris pagrįstai didžiuojasi savo šeima socialiniame tinkle „Facebook“. J. A. duomenis dėl amžiaus, šeimos bei išsilavinimo paminėjau bendrame kontekste, siekdamas atkreipti dėmesį, kad ji yra atsidavusi šeimai, skyrė daug laiko lavinimuisi, tačiau tai nėra tie faktai, iš kurių būtų galima kildinti arba kurie indikuotų tokią patirtį ir kompetencijas, kad jos kandidatūra galėtų būti teikiama užimti administracijos direktoriaus pareigas ir aš galėčiau prisiimti atsakomybę už teikimą tokiam paskyrimui.“

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Tyrimo metu buvo vertinama, ar Savivaldybė ir Savivaldybės meras, svarstant Pareiškėjos kandidatūrą į Savivaldybės administracijos direktoriaus pareigas, nepažeidė Lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 1 ir 6 punktų nuostatų, pagal kurias, įgyvendindamas lygias galimybes, darbdavys, neatsižvelgdamas į lytį, rasę, tautybę, pilietybę, kalbą, kilmę, socialinę padėtį, tikėjimą, įsitikinimus ar pažiūras, amžių, lytinę orientaciją, negalią, etninę priklausomybę, religiją, privalo priimdamas į darbą, į valstybės tarnybą, taikyti vienodus atrankos kriterijus ir sąlygas, išskyrus šio įstatymo 2 straipsnio 9 dalies 4 ir 7 punktuose nustatytus atvejus; užtikrinti, kad siekiantys įsidarbinti asmenys, darbuotojai ar valstybės tarnautojai darbo vietoje nepatirtų priekabiavimo, seksualinio priekabiavimo ir nebūtų duodami nurodymai diskriminuoti. Taip pat buvo vertinama, ar nepažeidžiamos Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 16 straipsnio nuostatos, pagal kurias skelbimuose priimti į darbą, valstybės tarnybą arba mokytis draudžiama nurodyti reikalavimus, suteikiančius pirmenybę vienai iš lyčių, išskyrus šio įstatymo

10 straipsnio 5 punkte nurodytą atvejį, reikalauti iš darbo ieškančių asmenų informacijos apie jų šeiminę padėtį, amžių (išskyrus šiame įstatyme numatytus atvejus), privatų gyvenimą ar šeimos planus.

Atkreiptinas dėmesys, kad skundo pateikimo ir skunde nurodytų įvykių metu Lygių galimybių įstatyme nebuvo įtvirtintas diskriminacijos dėl šeiminės padėties pagrindas, taigi tyrimas dėl galimos diskriminacijos šeiminės padėties pagrindu negali būti atliekamas. Pažymėtina, kad nuo 2022 m. rugpjūčio 1 d. įsigaliojo Lygių galimybių įstatymo pakeitimai, t. y. pasikeitė socialinės padėties apibrėžimas, numatytas Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 8 dalyje.

Pagal šio sprendimo surašymo metu galiojančio Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 8 dalies nuostatas, socialinė padėtis – asmens **padėtis, kurią lemia jo šeiminė padėtis**, įgytas išsilavinimas, kvalifikacija ar mokymasis ir studijos mokslo ir studijų institucijose, turima nuosavybė, gaunamos pajamos, teisės aktuose nustatytos valstybės paramos poreikis ir (arba) kiti su asmens turtingumu susiję veiksniai. Primintina, kad įstatymai atgal negalioja, taigi nagrinėjamu atveju tyrimas atliekamas tik dėl galimos diskriminacijos amžiaus ir lyties pagrindais, bet taip pat vertinama, ar nebuvo pažeistas (nepažeidžiamas) Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 16 straipsnyje numatytas draudimas iš darbo ieškančių asmenų reikalauti informacijos apie jų šeiminę padėtį, amžių, privatų gyvenimą ar šeimos planus.

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos, kurios tikslas – saugoti pagrindines žmogaus teises, atitinkančias Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos garantuojamas teises, III antraštinėje dalyje, skirtoje lygybei, įtvirtintas lygybės prieš įstatymą principas (20 straipsnis), taip pat įtvirtintas bet kokios diskriminacijos draudimas, ypač dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, tautinės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turtingumo, gimimo, negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos.

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis lygybės principas. Konstitucijos 29 straipsnyje skelbiama, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys yra lygūs, žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų

asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtine teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas).

Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius (Konstitucinio Teismo 1998 m. lapkričio 11 d. nutarimas). Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas būtų pažeistas, jeigu tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, būtų kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimtios skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 20 d. ir 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimai).

Lygių galimybių įstatymo 1 straipsnyje nustatyta, jog šio įstatymo paskirtis – užtikrinti, kad būtų įgyvendintos Konstitucijos 29 straipsnio nuostatos, įtvirtinančios asmenų lygybę ir draudimą varžyti žmogaus teises ir teikti jam privilegijas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Taip pat šiuo įstatymu siekiama, kad būtų įgyvendintos ir Europos Sąjungos teisės aktų, nurodytų šio įstatymo priede, kitų tarptautinių sutarčių nuostatos. Taigi, Konstitucijoje įtvirtintos asmenų lygybę reglamentuojančios pagrindinės nuostatos yra perkeltos į Lygių galimybių įstatymą, kuris draudžia diskriminaciją šio įstatymo taikymo srityje ne tik dėl konstitucinių nediskriminavimo pagrindų, bet ir dėl kitų žmogaus tapatybės požymių ar priskiriamų savybių, kurios yra įtvirtintos Lygių galimybių įstatyme.

Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje diskriminacija apibrėžiama kaip tiesioginė ar netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti dėl lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos. Tiesioginė diskriminacija pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalį laikomas elgesys su asmeniu, kai dėl pirmiau išvardintų pagrindų asmeniui taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui. Analogiškos nuostatos numatytos atitinkamose Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 ir 7 dalyse.

Nagrinėjamu atveju skunde rašoma, kad Pareiškėjos kandidatūra buvo svarstoma kaip kandidatės į Savivaldybės administracijos direktorės pareigas. Savivaldybės Merui buvo pateiktas Pareiškėjos gyvenimo aprašymas (CV), Meras buvo susitikęs su Pareiškėja ir kalbėjo apie galimybę

dirbti administracijos direktorės pareigose. 2022 m. gegužės 18 d. Seimo Savivaldybių komiteto posėdžio metu Savivaldybės Meras pasakė tokius žodžius: „Toliau kalbama apie J. A.... Kad ji galėtų eiti administracijos direktoriaus pareigas. J. A. 31 m., turi keturis vaikelius, per tą laiką baigė mokslus, jokios patirties neturi. Kaip aš ją galiu skirti?“ Pareiškėja teigė, kad tokiais žodžiais Meras pažemino ne tik ją, bet ir visas dirbančias bei kažko siekiančias ar jau pasiekusias mamas. Pareiškėja įžvelgė moterų diskriminaciją. Taip pat, atsižvelgiant į tai, kad Seimo Savivaldybių komiteto posėdžio metu išsakytos frazės yra susijusios su Pareiškėjos amžiumi, vertintina, ar galimai ji buvo diskriminuojama amžiaus pagrindu.

Pareiškėja teigė, kad kandidatavo į Savivaldybės administracijos direktoriaus pareigas. Pagal Vietos savivaldos įstatymo 29 straipsnio 3 dalies nuostatas, savivaldybės administracijos direktorius į pareigas skiriamas mero teikimu savivaldybės tarybos sprendimu savivaldybės tarybos įgaliojimų laikui politinio (asmeninio) pasitikėjimo pagrindu. Taigi priėmimo į pareigas administracijos direktoriaus pareigas procese dalyvauja du subjektai – savivaldybės meras turi pasirinkti ir pateikti kandidatą, o savivaldybės taryba – patvirtinti ir paskirti jiems pateiktą kandidatą. Savivaldybės meras turi esminę įtaką pasirenkant, kurį kandidatą teikti tarybai. Nors pareigybė yra politinio (asmeninio) pasitikėjimo ir savivaldybės meras turi tam tikrą diskrecijos teisę renkantis kandidatą, meras negali atsisakyti svarstyti ar skirti kandidato vien dėl kandidato amžiaus, lyties ar šeiminių padėties (šeiminės padėties pagrindas kaip dalis socialinės padėties pagrindo, dėl kurio asmuo galėtų patirti diskriminaciją, Lygių galimybių įstatyme įsigaliojo nuo 2022 m. rugpjūčio 1 d.).

Išnagrinėjus skundo tyrimo metu surinktą informaciją (Pareiškėja pateikė Merui savo gyvenimo aprašymą; Meras susitiko ir kalbėjo su Pareiškėja dėl galimybės dirbti administracijos direktorės pareigose) galima teigti, kad tarp Pareiškėjos ir Savivaldybės Mero buvo susiklostę ikidarbiniai santykiai, susiję su galimu Pareiškėjos įdarbinimu Savivaldybės administracijos direktoriaus pareigose, t. y., Pareiškėjos kandidatūra buvo svarstoma kaip kandidatės į šias pareigas.

Dėl galimos diskriminacijos amžiaus ir lyties pagrindais priimant Pareiškėją į Savivaldybės administracijos direktoriaus pareigas

Pagal Lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 1 punkto nuostatas, įgyvendindamas lygias galimybes, darbdavys, neatsižvelgdamas į lytį, rasę, tautybę, pilietybę, kalbą, kilmę, socialinę padėtį, tikėjimą, įsitikinimus ar pažiūras, amžių, lytinę orientaciją, negalią, etninę priklausomybę,

religiją, privalo priimdamas į darbą, į valstybės tarnybą, taikyti vienodus atrankos kriterijus ir sąlygas, išskyrus šio įstatymo 2 straipsnio 9 dalies 4 ir 7 punktuose nustatytus atvejus.

Atsižvelgiant į tai, kad 2022 m. gegužės 18 d. Seimo Savivaldybių komiteto posėdžio metu Savivaldybės Meras pasakė tokius žodžius „Toliau kalbama apie J. A... Kad ji galėtų eiti administracijos direktoriaus pareigas. J. A. 31 metų, turi keturis vaikelius, per tą laiką baigė mokslus, jokios patirties neturi. Kaip aš ją galiu skirti?“, vertintina, ar svarstant Pareiškėjos kandidatūrą nebuvo atsisakyta ją teikti Savivaldybės tarybai tik dėl jos amžiaus arba lyties.

Savivaldybės Meras raštu informavo, kad Pareiškėjos kandidatūra nebuvo teikta dėl Savivaldybės administracijos direktoriaus darbo ypatybių, susijusių su Vietos savivaldos įstatyme numatytais plačiomis administracijos direktoriaus pareigomis. Pasak Mero, asmuo, pretenduojantis į tokias pareigas, privalo turėti didelę vadovaujamojo darbo patirtį bei tam tikras dalykines savybes. Mero nuomone, Pareiškėjos turima darbo patirtis (ikimokyklinio ugdymo pedagogės, mokytojos padėjėjos bei administravimo vadovės Kalvarijos vietos veiklos grupėje) nesudarė pagrindo tikėtis, kad asmuo galėtų savarankiškai ir tinkamai vykdyti Savivaldybės administracijos direktoriaus pareigas. Pasak Mero, Savivaldybės administracijos vadovas (direktorius) privalo turėti ir tam tikras dalykines savybes, įskaitant mokėjimą ieškoti kompromisų, spręsti bendravimo ir bendradarbiavimo problemas darbuotojų kolektyve ir pan. Mero vertinimu, Pareiškėja šių savybių neturi. Rašte Tarnybai Meras taip pat rašė: „įvertinus gautą informaciją man tapo akivaizdu, kad J. A. neturi ne tik kad vadovaujamo darbo patirties, tačiau apskritai jos turima darbo patirtis yra sunkiai pritaikoma organizuojant savivaldybės administracijos veiklą. Savivaldybės administracijos direktoriaus funkcijos reikalauja didesnio pasirengimo, itin aukštų gebėjimų ir, mano akimis, buvo akivaizdu, kad J. A. turimos žinios, operacinė bazė, vadybiniai gebėjimai ir kt. yra nepakankami, kad ji gebėtų susidoroti su iššūkiais, su kuriais jai neišvengiamai tektų susidurti einant savivaldybės administracijos direktoriaus pareigas.“ Pastebėtina, kad Meras 2022 m. gegužės 18 d. Seimo Savivaldybių komiteto posėdžio metu pateikė nuomonę: „<...> jokios patirties neturi. Kaip aš ją galiu skirti?“, t. y., patirties neturėjimą pabrėžė kaip pagrindą dėl negalėjimo teikti Pareiškėjos kandidatūrą į Savivaldybės administratoriaus direktoriaus pareigas.

Pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. lapkričio 28 d. nutarimu Nr. 1176 patvirtintos „Valstybės tarnautojų pareigybių aprašymo ir vertinimo metodikos“ (toliau – Metodika) 28 punkto nuostatas: „Politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojų pareigybėms nustatomi specialieji reikalavimai dėl išsilavinimo ir (ar) kvalifikacijos, darbo patirties ir (ar) užsienio kalbos mokėjimo ir (ar) kiti būtini specialieji reikalavimai. Valstybės tarnybos

įstatymo 1 priedo 1 – 4 punktuose nustatytoms politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojų pareigybėms nustatomas aukštojo universitetinio išsilavinimo ar jam lygiavertės aukštojo mokslo kvalifikacijos reikalavimas ir rekomenduojama nustatyti **ne mažesnę kaip 4 metų vadovaujamo darbo patirtį**. Vadovaujamo darbo patirtis suprantama taip, kaip nustatyta Metodikos 1 priede.“ Metodikos 1 priedo 1 pastaboje nurodyta: „vadovaujamo darbo patirtimi laikoma patirtis vadovaujant organizacijai, padaliniui ar asmenims, taip pat patirtis vykdant asmenų vadovujančių organizacijai, padaliniui ar asmenims pavadavimo funkcijas bei patirtis vykdant funkcijas, kuriose reikia organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti asmenų grupės darbą (pvz., patarėjų, turinčių pavaldžių asmenų, darbas, darbas nuolatinės komisijos pirmininku ir kitas darbas, atliekant nuolatinio pobūdžio vadovavimo funkcijas).“

Išnagrinėjus Pareiškėjos gyvenimo aprašymą (CV) darytina išvada, kad Pareiškėja, kaip *(duomenys neskelbtini)* administravimo vadovė, vadovaujamąjį darbą vykdo tik nuo 2021 m. sausio 4 d., taigi konstatuotina, jog Pareiškėja neturi rekomenduojamo 4 (ketverių) metų vadovaujamojo darbo patirties.

Atsižvelgiant į tai, konstatuotina, kad nagrinėjamu atveju negalima teigti, jog Pareiškėjos kandidatūrą į Savivaldybės administracijos direktoriaus pareigas buvo atsisakyta teikti dėl jos lyties arba amžiaus – Savivaldybės Meras nurodė objektyvias priežastis, susijusias su Pareiškėjos vadovaujamojo darbo patirtimi ir turimais įgūdžiais, bet ne Pareiškėjos lytimi ar amžiumi. Skundas dėl diskriminacijos amžiaus ir lyties pagrindais priimant Pareiškėją į Savivaldybės administracijos direktoriaus pareigas pripažįstamas nepagrįstu, kadangi nepasitvirtino jame nurodyti pažeidimai.

Dėl galimo priekabiavimo lyties ir amžiaus pagrindais

Pagal Lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 6 punkto nuostatas, įgyvendindamas lygias galimybes, darbdavys, neatsižvelgdamas į lytį, rasę, tautybę, pilietybę, kalbą, kilmę, socialinę padėtį, tikėjimą, įsitikinimus ar pažiūras, amžių, lytinę orientaciją, negalią, etninę priklausomybę, religiją, privalo užtikrinti, kad siekiantys įsidarbinti asmenys, darbuotojai ar valstybės tarnautojai darbo vietoje nepatirtų priekabiavimo, seksualinio priekabiavimo ir nebūtų duodami nurodymai diskriminuoti.

Pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio priekabiavimas – nepageidaujamas elgesys, kai lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu siekiama

įžeisti arba įžeidžiamas asmens orumas ir siekiama sukurti arba sukuriama bauginanti, priešiška, žeminanti ar įžeidžianti aplinka.

Kaip minėta pirmiau šiame sprendime, 2022 m. gegužės 18 d. Seimo Savivaldybių komiteto posėdžio metu Savivaldybės Meras pasakė tokius žodžius: „Toliau kalbama apie J. A... Kad ji galėtų eiti administracijos direktoriaus pareigas. J. A. 31 metų, turi keturis vaikelius, per tą laiką baigė mokslus, jokios patirties neturi. Kaip aš ją galiu skirti?“

Pareiškėja tokius žodžius vertino kaip įžeidimą ne vien jos, bet ir kitų dirbančių bei kažko siekiančių ar jau pasiekusių mamų. Darytina išvada, kad Pareiškėja įvardijo Mero žodžius kaip nepageidaujamą elgesį, dėl kurio buvo įžeistas Pareiškėjos orumas, sukurta žeminanti ar įžeidžianti aplinka.

Pažymėtina, kad, kaip buvo nurodyta pirmiau, Meras neteikė Pareiškėjos kandidatūros į Savivaldybės administracijos direktoriaus pareigas dėl nepakankamos Pareiškėjos vadovaujamojo darbo patirties ir kitų objektyvių aplinkybių, bet savo pasisakyme Seimo Savivaldybių komiteto posėdžio metu be realios priežasties pabrėžė Pareiškėjos amžių ir jos šeiminingą padėtį (vaikų turėjimą), tarsi siedamas Pareiškėjos vadovaujamosios darbo patirties ar kitų dalykinių savybių neturėjimą su šiais dviem elementais. Kaip minėta pirmiau, tokie pasisakymai žemino Pareiškėjos orumą ir sukūrė žeminančią ir / arba įžeidžiančią aplinką.

Atsižvelgiant į tai, konstatuotina, kad Meras savo pasisakymu Seimo Savivaldybių komiteto posėdžio metu Pareiškėjos atžvilgiu atliko priekabiavimo amžiaus pagrindu veiksmus, t. y., pažeidė Lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 6 punkto nuostatas.

Atkreiptinas dėmesys, kad šioje situacijoje teoriškai galėtų būti pripažįstamas ir priekabiavimas socialinės padėties (šeiminės padėties) pagrindu, bet skundo pateikimo metu ir skunde nurodytų įvykių metu Lygių galimybių įstatyme dar nebuvo įtvirtintas toks pagrindas. 2022 m. rugpjūčio 1 d. įsigaliojo Lygių galimybių įstatymo pakeitimai, kuriais diskriminacijos dėl socialinės padėties pagrindas buvo papildytas šeiminės padėties elementu. Taigi įžeidžiantys komentarai dėl asmenų šeiminės padėties (vaikų turėjimo ar neturėjimo, kitų su šeima susijusių aspektų) galėtų būti laikomi priekabiavimu socialinės padėties pagrindu.

Primintina, kad įstatymai atgal negalioja (*lex retro non agit*), ir dėl šios priežasties nagrinėjamu atveju nėra pagrindo pripažinti diskriminacijos (priekabiavimo) socialinės padėties (šeiminės padėties) pagrindu.

Dėl galimo Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 16 straipsnio pažeidimo

Pagal Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 16 straipsnio nuostatas, skelbimuose priimti į darbą, valstybės tarnybą arba mokyti draudžiama nurodyti reikalavimus, suteikiančius pirmenybę vienai iš lyčių, išskyrus šio įstatymo 10 straipsnio 5 punkte nurodytą atvejį, reikalauti iš darbo ieškančių asmenų informacijos apie jų šeimines padėtis, amžių (išskyrus šiame įstatyme numatytus atvejus), privatų gyvenimą ar šeimos planus.

Pareiškėja skunde ir skundo papildymo raštuose teigė, kad tarp 2022 m. gegužės 5 d. ir gegužės 18 d. (tikslios datos negalėjo nurodyti) pokalbio su meru V. P. metu „jis manęs klausinėjo, kaip pasielgčiau vienu ar kitu atveju, klausinėjo kokiais pažymiais mokiausi mokykloje, koku būdu baigiau kolegiją bei universitetą – nuotoliniu ar dieniniu, kaip galėjau dirbti ir vaikus tuo pačiu auginti“ (Pareiškėjos skundo citata). Pareiškėja teigė, kad jos buvo klausama, kaip Pareiškėja galėjo dirbti ir tuo pačiu metu auginti vaikus, t. y., jos buvo klausama apie jos privatų gyvenimą.

Savivaldybės Meras Tarnybą informavo, jog pokalbio su Pareiškėja metu jos šeimines padėtis neaptarė, jokių klausimų dėl vaikų turėjimo ir pan. jai neuždavė; buvo aptariamoms tik dalykinės savybės bei įgytos kompetencijos.

Atsižvelgiant į tai, kad pokalbio įrašo nėra, neįmanoma tiksliai nustatyti pokalbio turinio ir įvertinti, ar pokalbio metu Pareiškėjos buvo klausama apie jos šeimines padėtis, amžių, privatų gyvenimą arba šeimos planus, konstatuotina, kad skundo dėl galimo Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 16 straipsnio pažeidimo tyrimas nutrauktinas trūkstant objektyvių duomenų apie galimą pažeidimą.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 19 straipsnio 3 dalimi, Lygių galimybių įstatymo 16 straipsniu, 17 straipsniu, 29 straipsnio 2 dalies 5 ir 6 punktu, 29 straipsnio 3 dalies 2 punktu,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Įspėti Savivaldybę dėl padaryto lygių galimybių pažeidimo, t. y., priekabiavimo amžiaus pagrindu.

2. Pripažinti skundo dalį dėl galimos diskriminacijos amžiaus ir lyties pagrindais priimant į Savivaldybės administracijos direktoriaus pareigas nepagrįsta, kadangi nepatvirtinti skunde nurodyti pažeidimai.

3. Nutraukti skundo dalies dėl darbo pokalbio metu galimai užduotų klausimų apie šeiminių padėti ar privatų gyvenimą tyrimą, kadangi trūksta objektyvių duomenų apie galimai padarytą pažeidimą.

4. Su sprendimu supažindinti Pareiškėją, Savivaldybės merą, Savivaldybę.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) arba apygardos administraciniam teismui.

Lygių galimybių kontrolierė

Birutė Sabatauskaitė